

Резюмета на представените за рецензиране публикации на български и английски език съгласно чл. 4, ал. 13 от ЗРАСРБ

на гл.ас. д-р Яна Кирилова

1. Велкова, Д., Кирилова, Я. (2023) Финансови инструменти за реализация на общински инвестиционни проекти, Клуб ""Икономика 2000", 238 с., ISBN 978-619-91769-9-3 (за мека подвързия); ISBN 978-619-7740-00-4 (за PDF публикация)

Резюме на български език:

Монографията е посветена на финансовите инструменти като източник за финансиране на публични политики с нарастващо значение. Очертани са същността, съдържанието и развитието на финансовите инструменти в европейски и национален контекст. Направена е емпирична оценка на мястото на финансовите инструменти сред източниците на финансиране на общинските инвестиции в България - трансфери/субсидии от републиканския бюджет, собствени средства, привлечени средства (заеми от банки и емисии на общински облигации), национални фондове и средства от ЕСИФ по оперативни програми.

Разработена и приложена е методология, с която се оценява мястото на всеки един от анализирания източници в контекста на общата инвестиционна дейност на общините. Методологията обхваща: определяне на критерии за оценка на всички източници за финансиране на общински инвестиции, качествена оценка на източниците финансиране по определените критерии, количествена оценка на всеки източник на финансиране на базата на качествената оценка по определените критерии, изчисляване на оценката на всеки източник на финансиране по всеки критерий, ранжиране на източниците на финансиране по общата им оценка.

Изведени са бариери пред използването на финансови инструменти, които са представени в две групи – ключови и допълнителни. Като ключови се характеризират тези бариери, които имат потенциал напълно/в голяма степен да възпрепятстват използването на финансовите инструменти от общините, докато допълнителните бариери по-скоро затрудняват използването на ФИ, но са преодолими чрез получаване на консултантска, техническа, правна и друга помощ, обучения и т.н. Кредитоспособността на общините, като ключова бариери пред използването на финансови инструменти, е анализирана задълбочено, вкл. прилагани подходи за оценка от специализирани агенции за кредитен рейтинг, банкови институции и фондове за градско развитие, и е извършена емпирична оценка на кредитоспособността на общините в България в периода 2007-2019 г.

В заключение са направени обобщени изводи и препоръки за по-пълно използване на финансовите инструменти като източник на финансиране на публични инвестиции.

Резюме на английски език:

The monograph is dedicated to the growing significance of the financial instruments as sources of financing for the public policies. The financial instruments' essence, characteristic features and development in national and EU context are presented. Empirical assessment of the financial instruments' position among the other financing sources for municipal investments (central government transfers, own source revenues, borrowed funds – bank credits and municipal bond emissions, national and EU funds) in Bulgaria has been made.

Methodology for assessment of the position of each financing source for municipal investments has been developed and applied. The methodology comprises: elaboration of criteria for assessment of all financing sources; quality assessment of the financing sources based on the elaborated criteria; calculation of scores on each criterion for each financing source; ranking of all financing sources based on their overall score.

Key and additional barriers for the implementation of financial instruments are identified. The key barriers have the potential to fully/significantly impede the use of financial instruments by the municipalities, while the additional barriers might create difficulties for the municipalities but can be overcome through consultancy, technical, legal and other assistance, training, etc. The municipal creditworthiness as key barrier for the use of financial instruments, has been analyzed in detail including assessment approaches used by specialized credit rating agencies, bank institutions and urban development funds. Empirical assessment of municipal creditworthiness in Bulgaria in the 2007-2019 period has been made.

Summary and recommendations for better use of the financial instruments as municipal source of financing are made in conclusion.

2. Велкова, Д., Кирилова, Я. (2023) Финансови възможности на потенциалните бенефициенти за съфинансиране на ВиК проекти по Приоритетна ос 1 на Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“, Клуб ""Икономика 2000", 229 с. ISBN 978-619-91769-7-9 (за мека подвързия); ISBN 978-619-91769-8-6 (за PDF публикация)

Резюме на български език:

Монографията е посветена на оценката на финансовия капацитет и потенциалния ресурс на ВиК операторите и общините да съфинансират инвестиционни проекти по ОПОС 2014-2020 г. Това е в унисон с предизвикателствата на програмен период 2014-2020 г., когато настъпва кардинална промяна по отношение на бенефициентите на инвестиционни проекти за изграждане на ВиК инфраструктура в рамките на ОПОС 2014- 2020. През предходния програмен период 2007-2013 г. това са общините, а през програмен период 2014-2020 г. бенефициенти са вече консолидираните регионални ВиК оператори, като промяната беше извършена с политическо решение без никакви задълбочени анализи.

Разгледана е средата за реализацията на инвестиционни проекти в сферата на ВиК, в т.ч.: изискванията на ОПОС за кандидатстване, финансиране и изпълнение на такива проекти и нормативната рамка за функционирането на ВиК операторите и общините в България. Разработена и приложена е методология за оценка на финансовото състояние на общините в България и регионалните ВиК оператори – бъдещи бенефициенти по ОПОС, като оценката обхваща 8-годишен исторически период (2007-2014 г.).

За всяка една обособена територия в България е определен индикативният финансов ресурс за съфинансиране на ВиК проекти, който всяка една от двете потенциални групи бенефициенти може да задели. Доказано е, че в абсолютен размер общините могат да осигурят повече средства за съфинансиране на ВиК инвестиционни проекти по ОПОС 2014-2020 г. в сравнение с ВиК дружествата като са разгледани специфични казуси в индикативния разполагаем ресурс за определени обособени територии.

Резюме на английски език:

The monograph is dedicated to the assessment of financial capacity and the potential resources that the water utilities and the municipalities can allocate as co-financing of investment projects under the Operating Program “Environment 2014-2020”. This complies with the challenges of the 2014-2020 programming period, when cardinal change of the OPE beneficiaries of water investment projects has been introduced. The municipalities are OPE beneficiaries during the preceding 2007-2013 programming period, while in 2014-2020 programming period the consolidated regional water utilities were appointed as beneficiaries as a result of political decision without any analyses.

The framework for implementation of water investment projects in Bulgaria has been analyzed: OPE provisions for application, financing and implementation of water investment projects, the legal framework for operation of water utilities and municipalities. Methodology for assessment of the financial status of the municipalities and the regional water utilities in Bulgaria – future OPE beneficiaries was developed and applied. The empirical assessment covers an 8-year historical period (2007-2014).

The indicative financial resources that each of the two potential beneficiary groups can allocate are calculated for each designated territory in Bulgaria. It was proved that in absolute figures the municipalities can allocate more funds for co-financing of OPE investment projects in the 2014-2020 programming period compared to the water utilities as specific cases in the available indicative resources have been reviewed.

3. **Кирилова, Я.** (2023) Общински инвестиции и източници за тяхното финансиране, Клуб "Икономика 2000", ISBN 978-619-91769-4-5 (за мека подвързия); ISBN 978-619-91769-6-2 (за PDF публикация)

Резюме на български език:

Книгата стартира с преглед на теорията на публичните финанси и извежда тези аспекти, които са фундаментални и определящи за общинските инвестиции като: вида на публичните блага; разпределението между централната и местните власти на отговорностите по предоставянето на публичните блага; приходите на общините за финансиране предоставянето на публични услуги; особености на общинските инвестиционни разходи и тяхното финансиране и отчитане в общинските бюджети.

След това е представен емпиричен анализ на общинските инвестиции в България през периода 1994-2006 г. като разглежданият период включва два под-периода – преди и след реформата към фискална децентрализация през 2003 г. Обобщени са предизвикателствата и възможните решения по отношение на общинските инвестиции в България, в т.ч.: подходът за структуриране на системата от инвестиционни приходи на общините; финансовият капацитет и кредитоспособността на общините; системата на капиталовите трансфери; програмното бюджетиране на инвестициите и използването на безвъзмездна финансова помощ от ЕС за финансиране на общинските инвестиции в България.

Резюме на английски език:

The book starts with review of public finance theory and draws those aspects that are fundamental and determining for the municipal investments like: typology of public goods; allocation of responsibilities for public services provision among the central and local

governments; municipal revenues for financing the provision of public goods; specifics of municipal investment expenditures and their financing and reporting in municipal budgets.

After that the book presents empirical analysis of municipal investments in the period 1994-2006 which is divided into two sub-periods – before and after the fiscal decentralization reform introduced in 2003. The challenges and possible solutions regarding municipal investments in Bulgaria have been summarized: the approach for structuring the municipal investment revenues; the financial capacity and creditworthiness of municipalities in Bulgaria; the capital transfers system for municipalities; program budgeting of municipal investments; and the use of EU grants for financing municipal investments.

4. Keremidchiev, S., **Kirilova, Y.**, Velkova, D. (2018) Financial aspects of NPP construction: Implications for NPP Belene. *Economic Studies Journal*, Vol. 27, (6), Economic Research Institute, Bulgarian Academy of Sciences, ISSN: 02053292, pp.121-129.

Резюме на български език:

Статията представя нови модели за финансиране на изграждането на ядрени електроцентрали, произтичащи от нови технически изисквания за сигурност на бъдещите електроцентрали, въведени след аварията в АЕЦ Фукушима през 2011 година. Освен моделите за финансиране, в статията се дискутират изследователски проблеми, свързани със създаването на финансов модел за определяне на жизнеспособността на проекти за изграждане на нови ядрени електроцентрали, и решенията, които трябва да бъдат взети при определяне на основните параметри на модела. Въз основа на резултатите от изследването са формулирани изводи и препоръки, които могат да бъдат отчитани при проучвания и решения за изграждане на АЕЦ Белене.

Резюме на английски език:

The article summarizes new models for financing the construction of nuclear power plants resulting from new technical safety requirements for the future power plants introduced after the accident at the Fukushima nuclear power plant in 2011. In addition to financing models, the article discusses research issues related to the creation of a financial model for determining the viability of new nuclear power plant construction projects, and the decisions that must be made in determining the main parameters of the model. Based on the results of the research, conclusions and recommendations have been formulated, which can be taken into account in studies and policy decisions for the construction of the Belene Nuclear Power Plant in Bulgaria.

5. Velkova, D., **Kirilova, Y.**, (2023) The discount rate in the assessment of EU-funded investment projects, *Economic Studies Journal*, Vol. 32, (4), Economic Research Institute, Bulgarian Academy of Sciences, ISSN: 02053292, pp.135-148.

Резюме на български език:

В статията е разгледан ефектът на финансовия дисконтов фактор върху ключовите показатели, които са елементи на анализ разходи-ползи, прилаган при оценката на публични инвестиционни проекти – финансова нетна настояща стойност на инвестицията, финансова вътрешна норма на възвръщаемост на инвестицията и финансовия дефицит. Анализът разходи-ползи се прилага при оценката на публични

инвестиционни проекти в страните от ЕС. Разгледана е методологията на претеглените средни разходи за капитал като алтернативен подход за изчисляване на дисконтовия фактор. Подходът използва съотношението дълг/собствен капитал в общото портфолио на инвестиционния проект и модела за ценообразуване на капиталовите активи (САРМ), базиращи се на: (1) възвръщаемостта от инвестиции в безрискови финансови инструменти; (2) рискова премия за държавата (т.нар. асиметричен риск, свързан с държавата); (3) премия, свързана с бизнес риск; (4) премия, свързана с асиметричния проектен риск. Разработен е модел за изчисляване на дисконтов фактор и той е приложен на примера на екологичен инвестиционен проект в България.

Резюме на английски език:

The article presents the effect of the financial discount rate on key financial indicators in the cost-benefit analysis used in the assessment of public investment projects – financial net present value, financial internal rate of return and financial gaps. It then estimates the Weighted Average Cost of Capital as an alternative approach for determining the discount rate. The model builds on the debt/equity ratio in the overall project investment portfolio and Capital Asset Pricing Model based on: (1) the return gained from investment in risk-free instruments; (2) the risk premium for the state (the so-called asymmetric state-related risk); (3) the business risk premium; (4) the project asymmetric risk premium. A model for calculation of the discount rate has been elaborated and is then applied to an environmental investment project in Bulgaria.

6. Велкова Д., Кирилова, Я., Бърдарска, Г. (2017) Предизвикателства пред финансирането на ВиК отрасъла по Оперативна програма „Околна среда 2014-2020“. Списание на Българската академия на науките, кн. 2/2017 г. Печатница на издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“. ISSN 0007-3989

Резюме на български език:

Статията разглежда две основни предизвикателства пред финансирането на инфраструктурни проекти във ВиК отрасъла по Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“

Първото предизвикателство е свързано с новите условия за достъп до финансиране по ОПОС 2014-2020 г., като например: (1) финансирането на проекти в агломерации с над 10 хил. еквивалент жители (е.ж.) и то само на обособени територии на консолидирани ВиК оператори; (2) значителният размер на съфинансирането, което ВиК операторите трябва да осигурят на всеки отделен интегриран проект и недостатъчните средства, с които те разполагат. Второто предизвикателство е свързано със социалната поносимост за населението на цените на ВиК услугите като са представени резултати от оценка на поносимостта на цените на ВиК услуги за населението в България. Поради ограничените възможности на ВиК операторите да съфинансират инвестиционни проекти в отрасъл ВиК и ниските доходи на населението в страната, е предложено въвеждането на механизма на водно социално подпомагане.

Резюме на английски език:

The article presents the two main challenges for financing water infrastructure projects under the Operating Program “Environment 2014-2020”.

The first challenge is related to the conditions for access to funding under OPE 2014-2020 like: (1) financing of projects in agglomerations above 10 000 population equivalents and

only on designated territories of consolidated water utilities; (2) the significant amount of co-financing that the water utilities will have to allocate for each integrated project and the insufficient funds.

The second challenge is connected with the social affordability of water service prices for the population in Bulgaria. Due to the limited capacity of the water utilities to co-finance water investment projects and the low population incomes in the country, the article proposes the introduction of the water social assistance mechanism.

7. Велкова, Д., Бърдарска, Г., **Кирилова, Я.** (2011) Поносимост на ВиК услугите и добри практики за водно подпомагане. сп. Водно дело, 5-6, 2011. ISSN 02045745

Резюме на български език:

Статията показва необходимостта от въвеждане на социално подпомагане на потреблението на водоснабдителни и канализационни услуги (т.нар. водно подпомагане) на нискодоходни групи от населението. Представени са нагласите на населението за въвеждане на водно подпомагане в България. Направена е оценка на поносимостта на ВиК услугите за първи доходен децил по райони за басейново управление в страната и е направено сравнение с други европейки страни. Представени са добри практики за водно подпомагане, които могат да бъдат използвани като основа и да бъдат адаптирани за практическото му въвеждане в България.

Резюме на английски език:

The article discloses the need for introduction of social assistance for the use of water supply and sewerage service (the so-called water assistance) for low-income population groups. An assessment of the affordability of the water supply and sewerage services on the first income decile by river basin districts has been performed, and the results are compared with other European countries. The attitudes of the population towards introduction of water assistance in Bulgaria have been outlined. The article presents good practices for water assistance that may serve as a basis and be adapted to set this mechanism in practice in the country.

8. **Кирилова, Я.,** Велкова, Д. (2023). Финансовите инструменти на ЕС за подкрепа на местното развитие (с. 467-474). – В: Икономическо развитие и политики: реалности и перспективи. Предизвикателства и рискове в условията на наслагващи се кризи. Национална научна конференция с международно участие, 21-22 ноември 2022 г., София. Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“. ISBN 978-619-245-327-5

Резюме на български език:

След присъединяването на България към Европейския съюз общините получиха достъп до значителни финансови ресурси за подкрепа на местното развитие. Водеща роля имат средствата, получавани под формата на безвъзмездна финансова помощ от европейските фондове по линия на оперативните програми. Финансовите инструменти са сравнително нов източник на финансиране на общински проекти, който придоби особено значение в периода след 2014 г.

Статията представя същността и развитието на финансовите инструменти за подкрепа на местното развитие в България от периода на тяхното създаване досега. Прави се анализ на дейността на фондовете, обема на отпуснатите средства и тяхното усвояване,

секторен обхват на фондовете, типологията на общините, получаващи финансиране и други. Обобщават се достиженията на финансовите инструменти за подкрепа на местното развитие.

Резюме на английски език:

After Bulgaria's accession to the European Union, municipalities gained access to significant financial resources to support local development. Grant financing from European funds under operational programs plays a leading role. Financial instruments are a relatively new source of financing municipal projects, which gained particular importance in the period after 2014.

The article presents the essence and development of the financial instruments to support local development in Bulgaria from the period of their creation until now. An analysis is made of the activities of the funds, the volume of allocated funds and their absorption, the sectoral scope of the funds, the typology of the municipalities receiving funding, and others. The achievements of financial instruments to support local development are summarized.

9. Кирилова, Я. (2011) Разходите във водния сектор на България до 2015 г. - тенденции и предизвикателства. Сп. Водно дело, кн.1-2, 2010. ISSN 02045745

Резюме на български език:

С присъединяването на България към ЕС през 2007 г. управлението на водите в страната започва да се извършва на басейнов принцип, като за целта са създадени четири района за басейново управление на водите – Дунавски, Черноморски, Източнобеломорски и Западнобеломорски. За всеки програмен период, басейновите дирекции на тези райони трябва да разработват Планове за управление на речните басейни (ПУРБ) в съответствие с Рамковата директива за управление на водите (РДВ). Статията разглежда предизвикателствата свързани с разработването на първите ПУРБ в частта им за финансиране на инвестиционните разходи за програмите от мерки, вкл. финансови, ресурсни и екологични разходи.

Резюме на английски език:

After Bulgaria's accession to the EU in 2007 the water management in the country began to be carried out according to the basin principle, for which four water basin management districts were created – Danube, Black Sea, East Aegean and West Aegean. The basin directorates for these districts have to elaborate six-year River Basin Management Plans (RBMPs) in compliance with the Water Framework Directive. The article assesses the challenges related to the elaboration of the first RBMPs in their section related to financing the investment costs for the programs of measures, incl. financial, resource and environmental costs.

10. Velkova, D., Kirilova, Y. (2023) Challenges in setting municipal waste fee tariff in Bulgarian Municipalities, *Economic Studies Journal*, Vol. 32, (5), Economic Research Institute, Bulgarian Academy of Sciences, ISSN: 02053292, pp.160-178.

Резюме на български език:

Студията разглежда механизма на формиране на такса битови отпадъци към настоящия момент, как ще се измени този механизъм при влизане в сила на измененията в Закона за местните данъци и такси от 2017 г. и систематизира предизвикателствата, с които се сблъскват българските общини.

Понастоящем размерът на такса битови отпадъци се определя като промил (‰) върху данъчната оценка на съответния имот, което води до ситуация, при която бизнесът плаща много повече за количествата генерирани отпадъци в сравнение с населението и така косвено субсидира разходите на населението. Съгласно нормативните промени, извършени през 2017 г., размерът на такса битови отпадъци ще трябва да се определя на база на количеството генерирани отпадъци и броя на ползвателите на услугата, свързана с управлението на отпадъците. От 2017 г. до момента датата на влизане в сила на посочените нормативни промени е отлагана няколко пъти поради многото предизвикателства, които ще подложат на сериозен риск бъдещото функциониране на услугата по управление на отпадъците в общините. Тези предизвикателства са свързани с цялостното трансформиране на настоящите системи за събиране и транспортиране на отпадъците в общините и значителните инвестиции за тази цел, както и необходимостта от масирани информационни кампании за населението, недостатъчната осигуреност с данни и липсата на съответните информационни системи, поносимостта на разходите за услугата за населението и желанието му да плаща за това.

Резюме на английски език:

The study analyzes the present setting mechanism for the waste fee in Bulgaria, how this mechanism is going to change after enforcing the 2017 amendments of the Local Taxes and Fees Act and summarizes the challenges faced by the Bulgarian municipalities in this relation.

The present waste fee tariff in Bulgaria is calculated per mill on property value, which is the grounding reason why the business pays much more than the population for the generated waste amounts, thus cross-subsidizing the population costs. Legislative amendments enforced in 2017 require the waste fee to be determined based on waste amounts and a number of waste service users. Since then, the actual enforcement date for the introduction of the new waste tariff has been postponed several times due to a number of serious challenges that may undermine the future operation of the waste management systems in the municipalities. These challenges cover the need for an entire transformation of the current waste collection and transportation system, require significant additional costs in terms of capital investments, necessary massive awareness-raising campaigns, insufficient data, affordability and willingness to pay issues.

11. **Кирилова, Я.** (2012) Глава II – 6: Регионално развитие. ГОДИШЕН ДОКЛАД НА ИИИ-БАН 2012 „ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ И ПОЛИТИКИ В БЪЛГАРИЯ: ОЦЕНКИ И ОЧАКВАНИЯ, с. 78-103, ISBN 978-954-616-222-9

Резюме на български език:

В главата са разгледани теоретичните аспекти на регионалната политика като цели и принципи, инструменти и органи за провеждането ѝ. Представен е анализ на изпълнението на регионалната политика в България като са разгледани равнището и тенденциите в развитието на регионите и е оценена степента на постигането на формулираните цели, в т.ч.: намаляване на регионалните различия; постигане на ускорен икономически растеж и постигане на високо равнище на заетост. Формулирани са основните проблеми пред регионалната политика в България и са направени предложения за осъществяването на държавната регионална политика по две направления и конкретни стъпки за реализацията им.

Резюме на английски език:

The chapter reviews the theoretical aspects of the regional policy like principles and objectives, instruments and implementing authorities. Analysis of the regional policy implementation in Bulgaria is presented as the level of development, the development trends of Bulgarian regions are analyzed and the degree to which the formulated objectives of regional policy are achieved is assessed – reduction of regional disparities, achievement of accelerated economic growth and high employment. The main problems of regional policy in Bulgaria are formulated and recommendations for improvement of the regional policy and concrete measures to be undertaken are presented.

12. **Кирилова, Я.** (2010) Глава 4: "Различия в инвестиционния капацитет на териториалните единици - състояние (2004-2006 г.), тенденции на промените (2001-2006 г.) и политики" с.156-197 - в Янкова Н., Иванов, С., Шопов, Г., **Кирилова, Я.**, Н. Чкорев (2010). Териториални различия в България - тенденции, фактори и политики. Академично издателство "Проф.Марин Дринов", БАН, ISBN 978-954-322-381-72

Резюме на български език:

В посочената глава от колективната монография са анализирани и оценени различията в инвестиционния капацитет на териториалните единици (общини, области и райони за планиране) в периода 2004-2006 г. въз основа на специално разработена обобщаваща оценка. Направен е аналитичен преглед на развитието на общинските финанси в периода 2001-2006 г., което обуславя до голяма степен различията в инвестиционния капацитет на териториалните единици. Обобщени и оценени са актуалните държавни и местни политики по отношение на различията в инвестиционния капацитет на териториалните единици.

Резюме на английски език:

The chapter of the collective monograph analyzes and assesses the disparities in the investment capacity of the territorial units (municipalities, regions and planning districts) in the period 2004-2006 on the basis of specifically elaborated overall score assessment. An analytical review of the municipal finance development in the period 2001-2006 is made, that largely defines the disparities in the investment capacity of the territorial units. Current state and local policies regarding the disparities in the investment capacity of territorial units are summarized and evaluated.